

Enigmística

Màrius Serra

MariusSerra@verbalia.com

Antifaços verbals

L'últim premi Pla ha estat per a una gran novel·la que narra els últims dies d'un dels protagonistes de la Il·lustració: *El retorn de Voltaire*, de Martí Domínguez (Destino, 2007). Voltaire torna a París als 84 anys després de tota una vida a l'exili, a estrenar la seva última obra, *Irene*. L'enjòlit de la novel·la rau en si assolirà l'èxit i el reconeixement de la societat parisenca o no. Són força interessants les trobades del protagonista amb grans figures, especialment amb Diderot i Franklin, narra- des amb gran finor.

Les novel·les de Domínguez destaquen pel seu equilibri entre la invenció i la documentació, nombrosa però que mai no representa un llast per a la història. Un exemple d'això és el fragment en què Voltaire exposa l'origen del seu pseudònim. L'assistent Wagnière li demana si prové d'una petita propietat que posseïa la seva mare. Voltaire ho nega i s'embarca a narrar la prematura mort de la mare i les difícils relacions que ha mantingut sempre amb el seu germà per culpa de la religió. "Els germans Arouet... —diu— Obsessionats per l'ànima i irreconciliables en els nostres punts de vista: Armand amb el seu Déu temible i jo amb el meu Déu amable. Mai no he cregut en un Déu cruel i inflexible, sinó en un de clement i comprensiu". Quan l'assistent es pensa que ha fugit

Martí Domínguez, guanyador del Pla. ANDREU DALMAU / EFE

L'autora de les 'Memòries d'Adrià' no es deia Yourcenar, sinó Crayencour

d'estudi i insisteix sobre l'origen del pseudònim Voltaire ho remata: "És per diferenciar-me del meu germà! Un anagrama d'Arouet L.J., és a dir, Arouet Le Jeune, escrivint V en lloc de U i I en lloc de J. Comprendreu que el meu germà es trobava incòmode cada vegada que descobria el seu cognom en les obres més irreverents i escandaloses".

L'antifaç anagramàtic de Voltaire no és un cas aïllat, tot i que l'afegit de lletres alienes al nom (LJ) sigui molt poc usual a l'hora de confegir-ne. L'anagrama ha estat una estratègia de camuflatge molt usual. Al

segle XVI François Rabelais va signar "mestre Alcofribas Nasier" els seus agosarats llibres sobre Pantagruel i Gargantua per raons de seguretat. Rabelais, que havia estat franciscà i es va fer benedictí per poder estudiar grec, temia la reacció de l'Església i per això s'emboçava rere un anagrama perfecte de FRANÇOIS RABELAIS: ALCOFRIBAS NASIER. També per raons de seguretat el seu coetani Calví va signar amb pseudònim les dues primeres edicions del seu *Institutio Christianae Religiones*. La primera, LVCIANUS; la segona, ALCVINUS, tots dos anagrames perfectes de CALVINUS. És clar que no tots els noms de ploma anagramàtics ho són per por. L'autora de les famoses *Memòries d'Adrià* no es deia Yourcenar, sinó Marguerite Crayencour, però pel que sembla li semblà més eufònic l'anagrama i avall va que fa baixada amb un nom artístic més sonor...

Poesia

Miquel López Crespí

Com un presoner dels camps
Calendaris de sal
Viena Edicions

Però tenc por i no puc fer res per impedir-ho
(talment si estigués d'esquena a la mar i les ones em penetrassin amb tots els seus moviments, implacables).

Al capdamunt,

com si lluitàs enmig del buit,

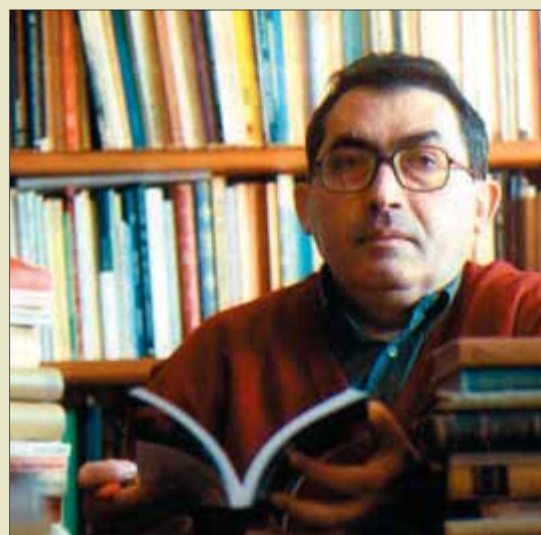
el pànic va cisellant venes i nervis.

En el somni agit els braços en l'aire

com un presoner dels camps.

Ningú al meu costat,

cap imatge amiga reflectida en els miralls.

López Crespí, premi Marià Manent SP

Càpsula

Carles Hac Mor

Interpretació

El tan recomanable i rellegible bon assaig *Les interpretacions* (Edicions del Salobre) del sempre molt interessant Lluís Calvo fa pensar, d'acord amb Kafka, que un artista és aquell qui ha pujat un sol esglaó d'una escala mentre que, en el mateix temps, un que no és artista, n'ha pujat cinc, d'esglaons. L'esglaó que ha pujat l'artista, però, almenys per ell, és tan alt com aquells cinc esglaons plegats. I el qui no és artista pujarà no solament els cinc esglaons, sinó els cent i els mil que vinguin; i tanmateix, ni un sol esglaó dels que pujarà tindrà la importància que té per a l'artista el seu únic esglaó, amplísim, i altíssim, impossible de ser superat per ell ni amb totes les forces, i del qual ell, l'artista, no es mou mai, ni per enfilar-se cap amunt ni per baixar-ne. Sí, cada artista roman, des de sempre i per sempre, al primer esglaó d'una escala diferent de les escales dels altres artistes. I els espectadors de l'art puguen i puguen, amb preses, tots els esglaons de totes les escales. I els subartistes o bé no han pujat ni el primer esglaó de cap escala o bé ja han arribat a dalt de tot, al terrat, on, per la velocitat que porten, no es poden aturar i s'estimben, cap al carrer.

El quiosc

Pepo Tamarit

Enciclopèdic

Número 32

AEP i CDHS
Barcelona, gener, 2007

La revista que editen l'Ateneu Enciclopèdic Popular i el Centre de Documentació Històrico-social, de publicació semestral, en aquesta ocasió està dedicada a revisar la història dels ateneus. Després de la presentació de Manel Aisa Pàmols podem llegir el manifest de l'Ateneu Enciclopèdic, fundat el 1902 per llibertaris aficionats a la lectura com ara Josep Tubau i Eladi Gardó, que van comptar amb el suport de noms com ara Layret i Companys. Hi podem llegir també articles de Bernat Castany, Ferran Aisa, Carles Sanz i Susana Alastruey, entre d'altres.

Càñamo

Número 111

La Càñameria Global SL
Barcelona, març, 2007
4,95 euros

Aquesta revista dedicada a la cultura del cànnabis ens ofereix articles i reportatges en què, per exemple, se'ns explica que el 19 de gener és sant Kanut o Dia de la Reivindicació Cannàbica; podem saber què van fer els activistes a la fira Expocannabis de Madrid; ens ofereixen tota mena de consells per fer un cultiu d'ús particular en les millors condicions, i hi podem llegir una entrevista a Dil Mastana, un grup de músics indis que han tocat amb Duquende, Chiquelo i ara amb Dani Macaco, i un reportatge sobre el poder de les plantes...

Revista Musical Catalana

Número 269

Palau de la Música Catalana
Barcelona, març, 2007
3 euros

La portada d'aquest número està dedicada a Franz-Paul Decker, al qual ja van entrevistar en aquest revista fa 22 anys, en el número 3, quan Decker encara no era director titular de la llavors Orquestra Ciutat de Barcelona. El tema central està dedicat al Museu de la Música, que aquest mes inaugura el seu nou espai a l'Auditori. A més de, com sempre, apunts de la programació, crítiques i comentaris, hi podem llegir una entrevista a la soprano extremenya María Espada, artista habitual a Barcelona, que al febrer va debutar a la Konzerthaus de Viena.